

**Kalina koralowa *Viburnum opulus* L. – nieznaną rośliną żywicielską larw
Tetrops praeustus (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Cerambycidae)**

LECH KARPIŃSKI¹, WOJCIECH T. SZCZEPAŃSKI²

^{1,2}Katedra Zoologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski
ul. Bankowa 9, 40-007 Katowice, PL

e-mail: ¹lkarpinski@us.edu.pl, ²wszczepanski@us.edu.pl

ABSTRACT. European cranberry bush *Viburnum opulus* L., a new host plant for the larvae of *Tetrops praeustus* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Cerambycidae).

The new host plant for the larvae of *Tetrops praeustus* (LINNAEUS, 1758) is presented. Basic informations about distribution, recorded host plants and description of the feeding are provided.

KEY WORDS: Coleoptera, Cerambycidae, *Tetrops praeustus*, *Viburnum opulus*, host plant.

Tetrops praeustus (LINNAEUS, 1758) jest gatunkiem szeroko rozsiadlonym w Europie (od północnej Skandynawii po Sycylię i od zachodniej Francji po Ural), Afryce Północnej, Azji Mniejszej, na Zakaukaziu i Kaukazie, aż po zachodnią Syberię. W Polsce występuje na terenie całego kraju (BURAKOWSKI et al. 1990, DOMINIK & STARZYK 2004).

Chrzęszcz ten, o polskiej nazwie naśliwiec lilipucik, rozprzestrzeniony jest w sadach i zadrzewieniach miejskich, jak również w lasach liściastych i mieszanych. Osiąga rozmiary 3-6 mm, co czyni go jednym z najmniejszych krajowych przedstawicieli Cerambycidae. Cykl życiowy jednoroczny, niekiedy wydłużony do dwóch lat (BENSE 1995, DOMINIK & STARZYK 2004).

Rozwój larwalny *T. praeustus* odbywa się w osłabionych lub obumierających pędach oraz cienkich gałązkach drzew i krzewów liściastych, głównie z rodziny różowatych (Rosaceae). Jako rośliny żywicielskie larw stwierdzono gatunki należące do następujących rodzajów (wg kolejności alfabetycznej): klon *Acer* L., migdałowiec *Amygdalus* L., morela *Armeniaca* Scop., brzoza *Betula* L., grab *Carpinus* L., wiśnia *Cerasus* MILL., dereń *Cornus* L., leszczyna *Corylus* L., irga *Cotoneaster* MEDIK., głóg *Crataegus* L., trzmielina *Euonymus* L., buk *Fagus* L., kruszyna *Frangula* MILL., jesion *Fraxinus* L., orzech *Juglans* L., jabłoń *Malus* MILL., nieszpuka *Mespilus* L., czeremcha *Padus* MILL., topola *Populus* L., śliwa *Prunus* L., grusza *Pyrus* L., dąb *Quercus* L., szakłak *Rhamnus* L., róża *Rosa* L., wierzba *Salix* L., jarząb *Sorbus* L., lipa *Tilia* L., wiąz *Ulmus* L., winorośl *Vitis* L. (STROJNOWSKI 1963, BILÝ & MEHL 1989, BURAKOWSKI et al. 1990, BENSE 1995, STARZYK 1999, VIVES 2000, SAMA 2002, DOMINIK & STARZYK 2004, ZIELIŃSKI 2004, MICHALCEWICZ 2010). STROJNOWSKI (1963) wykazał co prawda kalinę jako roślinę atakowaną przez *T. praeustus*, jednak jak wynika ze szczegółowych danych, obserwacja dotyczyła jedynie imago, odbywającego żer uzupełniający na kwiecie, nie zaś larwy rozwijającej się w krzewie. Co więcej, obserwowaną rośliną okazała się kalina

hordowina *Viburnum lantana* L. – drugi, dziko występujący w Polsce gatunek z rodzaju *Viburnum* L.

W dniu 6.05.2013 r. w miejscowości Jaworzno [UTM CB35], z zarośniętego sadu pozyskano zasiedlone, obumierające gałązki z żywego krzewu kaliny koralowej *V. opulus*. Pobrany materiał o grubości około 10 mm wykazywał wyraźne ślady żerowania larw Cerambycidae. W wyniku hodowli laboratoryjnej, w dniu 12.05.2013 r. pozyskano z niego 1 imago *T. praeustus*. Okaz dowodowy znajduje się w prywatnej kolekcji L. Karpińskiego. Gatunkami towarzyszącymi okazały się *Glaphyra umbellatarum* (SCHREBER, 1759) oraz *Pogonocherus hispidus* (LINNAEUS, 1758), co zgodne jest z danymi literaturowymi, podawanymi m.in. przez BÍLÝ'EGO & MEHLA (1989). Rozwój larwalny tych dwóch gatunków w kalinie koralowej został już udokumentowany (SAMA 2002).

Larwy naśliwca żerują początkowo jedynie w łyku i miazdze (nie naruszając kory), po czym zagłębiają się w drewno, dochodząc – w przypadku cieńszych gałązek – do samego rdzenia. Nierównomiernie wygryzione chodniki larwalne są zwykle podłużne, o ostrych krawędziach, długości do 8 cm i szerokości do 5 mm. Otwór wylotowy o średnicy do 2 mm ma kształt kolisty, w przeciwieństwie do owalnych, występujących w przypadku *G. umbellatarum* i *P. hispidus* (STROJNOWSKI 1963, DOMINIK & STARZYK 2004).

Warto odnotować, że w pobliżu zasiedlonego krzewu kaliny koralowej nie brakuje preferowanych roślin żywicielskich *T. praeustus*, takich jak jabłonie, śliwy czy grusze, co może świadczyć o poszerzaniu spektrum troficznego wśród niektórych gatunków Cerambycidae.

PIŚMIENNICTWO

- BENSE U. 1995. Longhorn beetles. Illustrated key to the Cerambycidae and Vesperidae of Europe. Margraf Verlag, Germany: 511 pp.
- BILÝ S., MEHL O. 1989. Longhorn Beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Entomologica Scandinavica* 22: 1–203.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990. Chrzęszcze - Coleoptera: Cerambycidae i Bruchidae. *Katalog Fauny Polski* 23(15): 1–312.
- DOMINIK J., STARZYK J. R. 2004. Owady niszczące drewno. PWRiL, Warszawa: 312 pp. + 200 fot.
- MICHALCEWICZ J. 2010. Breeding material of longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) within the Tenczyński Landscape Park in the Kraków Upland. *Acta Agraria et Silvicultura series Silvestris* 48: 43–59.
- SAMA G. 2002. Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean Area. Vol. 1. Northern, Western, Central and Eastern Europe, British Isles and Continental Europe from France (excl. Corsica) to Scandinavia and Urals. Kabourek. Zlín: 173 pp.
- STARZYK J. R. 1999. Rola kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) w ekosystemach leśnych oraz ich znaczenie gospodarcze. *Sylvan* 143(11): 5–22.
- STROJNOWSKI R. 1963. Naśliwiec lilipucik – *Tetrops prausta* (L.) szkodnik drzew owocowych. *Acta Agraria et Silvicultura*. Kraków 3: 75–141.
- VIVES E. 2000. Coleoptera, Cerambycidae. *Fauna Iberica*, Vol. 12. Museo Nacional de Ciencias naturales. CSIC. Madrid: 715 pp.
- ZIELIŃSKI S. 2004. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Lasów Mirachowskich na Pojezierzu Kaszubskim. *Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”* 8: 49–104.